

КОМУНІКАЦІЯ – СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я

У статті розглянуто проблемні питання удосконалення державного регулювання охорони репродуктивного здоров'я. Доведено, що налагодження зв'язку – перспективний напрям удосконалення державного регулювання охорони репродуктивного здоров'я, що забезпечить стабільне покращення стану здоров'я населення України.

Ключові слова: охорона здоров'я, охорона репродуктивного здоров'я, державне регулювання охорони репродуктивного здоров'я, реформування галузі охорони здоров'я.

I. Вступ

Загальновідомо, що необхідною складовою державного регулювання охорони репродуктивного здоров'я є налагодження комунікації держави і населення, що є основою ефективного завершення реформ.

Зміцнення репродуктивного здоров'я (далі – РЗ) є запорукою розвитку, стабільності і, загалом, існування держави, тому питання удосконалення державного регулювання саме цієї сфери, на наше переконання, є вкрай важливим завданням науковців та управлінців. Стан РЗ населення відображається на стані загального здоров'я, тривалості та якості життя, трудової активності населення, тому його збереження є запорукою національної безпеки країни.

Дослідженню питань реформування галузі охорони здоров'я присвячено багато праць провідних учених та управлінців, зокрема: М. Білинської, Л. Жаліло, В. Лехан, В. Москаленка, Я. Радиша, В. Рудого, І. Солоненко та ін. Вивченню та обґрунтуванню питань удосконалення державного регулювання охорони репродуктивного здоров'я (далі – ОРЗ) присвячені наукові праці Б. Ворник, Н. Жилки, С. Мокрецова, Н. Рингач, В. Стешенко та ін.

II. Постановка завдання

Мета статті – вивчити питання впровадження реформ у галузі охорони репродуктивного здоров'я та проблемні аспекти удосконалення діяльності системи його охорони.

III. Результати

Останніми роками країна перебуває у стані кризи здоров'я населення. На фоні погіршення стану здоров'я збільшилася кількість інвалідизації та вроджених вад, практично в усіх захворюваннях спостерігається динаміка до омолодження, тобто страждати та помирати починає молоде, працездатне населення.

Зростання показників захворювань, інвалідизації та смертей від серцево-судинної, судинно-мозкової та онкологічної патології, соціально-загрозливих хвороб (туберкульоз, ВІЛ/СНІД то-

що) та кількості травм, отруєнь, нещасних випадків є проблемою, що позначається на соціально-економічному добробуті та розвитку країни.

Загрозливими є і показники народжуваності та смертності, у зв'язку із погіршенням яких природний прибуток перетворився в природний збиток населення. Ужиті заходи щодо подолання демографічної кризи дещо спрацьовують, та говорити про стабільність усе ще зарано.

Загальне погіршення здоров'я населення призвело до послаблення РЗ. Погіршення репродуктивної здатності та зменшення кількості населення продуктивного віку призвели до демографічних проблем, що становлять загрозу суспільству і державі.

Зменшення кількості населення працездатного віку та достатньо здорового, щоб плідно працювати на користь себе і держави, призвело до соціально-економічних проблем.

Проблеми галузі охорони здоров'я (далі – ОЗ) призвели до зниження рівня здоров'я дітей, зростання інвалідизації дитячого населення. Недостатній рівень надання допомоги матерям та дітям виявився у зростанні рівня екстрагенітальної патології у вагітних та ускладнень у пологах та високих показниках малюкової смертності.

Вагомим фактором збереження здоров'я населення країни є здоровий спосіб життя та мотивація до піклування про власне здоров'я. Недостатній рівень соціально-економічної забезпеченості, соціальної захищеності та неналежний рівень знань з питань збереження здоров'я та профілактики хвороб призвели до невігластва в питаннях ведення здорового способу життя та моральності українського суспільства.

Залишається недостатньою пропаганда в галузі здорового способу життя та збереження моральності у суспільстві. Натомість, збільшення тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії спостерігаються на території держави постійно. Низька фізична активність, нераціональне хар-

чування – проблеми, народжені тією самою безграмотністю населення та відсутністю мотивації до здоров'я.

Серед важливих питань збереження РЗ та ведення здорового способу життя є корекція моральності – наявність мотивації до планування сім'ї, здорового материнства і батьківства тощо.

Усе зазначене підтверджує наявність проблем у сфері ОРЗ та актуальність їх вирішення для держави.

Беззаперечно, реформування медичної галузі, що впроваджується в країні, дає позитивні зрушення в окремих питаннях медичного забезпечення. Держава піклується про забезпечення здоров'я громадян, забезпечуючи ефективність функціонування системи охорони здоров'я, шляхом її реформування. Сьогодні на основі прийнятих нормативно-правових документів, управлінських рішень реалізується перший етап реформування, активно впроваджуються структурна реорганізація СОЗ, оптимізація мережі закладів ОЗ та нові фінансові механізми. Відпрацювання реформ відбувається в обраних пілотних регіонах, де проводять моніторинг, оцінювання проведених заходів для подальшого втілення по всій території України.

Однак низка проектів нормативно-правових та законодавчих актів, обговорення яких не завершено ще й сьогодні, є прикладом спорадичності та неоднорозпорядності спрямування реформ, що призводить, на жаль, до їх неефективності. Так, проекти законів України щодо ОРЗ, медичного страхування тощо є необхідними країні сьогодні, але все ще проходять обговорення широкою медичною громадськістю та залишаються не прийнятими.

Важливими для вирішення в процесі реформ є питання ресурсозабезпечення – кадрового, фінансового, матеріально-технічного тощо. Розвинута мережа медичних закладів, що подекуди дублюють свої функції, призводить до неефективного їх використання. Наголосимо, що дубляж відбувається, насамперед, у зв'язку із недостатньою поінформованістю населення щодо можливості отримати ті або інші послуги в певному закладі та недовірою населення до представників первинної ланки надання медичної допомоги.

Неефективне і нераціональне використання державних ресурсів, що є обмеженими в умовах економічної кризи в країні, пов'язане з тим, що майже 70% усіх коштів витрачаються на стаціонарну допомогу – наявний зсув структури надання медичної допомоги в бік стаціонарного лікування та спеціалізованої допомоги, а не пріоритетності профілактичного забезпечення здоров'я. Первинна мережа є неефективною ще й у зв'язку із згаданим вище дублюванням надання медичних послуг закладами різного підпорядкування – міськими, обласними, відомчими – недотриманням наступності між рі-

внями надання медичної допомоги. Разом із тим, сьогодні все ще мало розвинуті стаціонарозамінні технології, що здатні зекономити кошти.

До питань ресурсозабезпеченості галузі ОЗ загалом та ОРЗ, зокрема, що вкрай актуальні сьогодні, ми зараховуємо і матеріально-технічну забезпеченість – крім медичного обладнання, що має відповідати світовим рівням та бути сучасним, важливо розвинути мережу інформаційно-аналітичних програм і технологій. Адже доведено, що впровадження саме таких технологічних можливостей інформування, спілкування, надання допомоги є таким, що заощаджує ресурси та розширює кордони спілкування й надання медичної допомоги.

Важливими для вирішення є питання забезпечення якості, доступності та стандартизації медичної допомоги, що неодмінно мають бути вирішені під час реформування галузі.

На наше переконання, ще одним вагомим недоліком сучасної медичної галузі та ОРЗ населення є недостатній рівень міжвідомчої взаємодії, незважаючи на вже застосований комплексний підхід до забезпечення державного регулювання ОРЗ. Ми наголошуємо на необхідності налагодження активної комунікації представників усіх сфер, що впливають на формування, збереження та покращення РЗ населення, шляхом створення міжвідомчих нових структур, що систематично братимуть активну участь у забезпеченні своєчасності, адекватності та комплексності управлінських рішень з питань забезпечення державного регулювання ОРЗ.

Підготовка управлінських кадрів в ОРЗ сьогодні є недосконалою, що теж позначається на неефективності реформування. Упровадження нових підходів, сучасних елементів менеджменту, маркетингу та інноваційних технологій при навчанні управлінців дасть свій ефект та приведе до підвищення їх результативності.

Зволікання із завершенням реформ медичної галузі сьогодні вкрай загрозове для існування й розвитку країни – *periculum in mora*. Незавершеність реформування може стати нескінченним процесом, наслідком якого для держави стане відсутність здорового, працездатного населення та репродуктивного потенціалу нації.

Затягнутий процес реформування галузі необхідно завершити. Усі реформи мають бути спрямовані на забезпечення існуючих проблем, а не, заповнювати недоліки та прогалини в медицині, перерозподіляючи витрати та ресурси удосконалення процесу державного регулювання ОРЗ населення сьогодні потребує оптимізації функціонування системи ОРЗ та злагодженої співпраці і держави, і населення, кожного громадянина.

Головним пріоритетом, вектором новацій у державному регулюванні ОРЗ, на наш погляд, має стати здоров'я кожної людини – основного

перспективного ресурсу держави у вигляді носія знань, інформації, інтелектуального та трудового потенціалів; запоруки інноваційного розвитку держави; визначального чинника соціально-економічного прогресу ХХІ ст.

Реформування, як загальновідомо, – це обов'язково оптимізація. Оптимізація (від лат. *optimum* – найкраще) – це процес вибору найкращого варіанта із можливих, або процес приведення системи в найкращій (оптимальний) стан. В енциклопедії кібернетики ще в 1974 р. зазначено, що вибір оптимальних параметрів системи – це визначення значень параметрів, які при існуючих обмеженнях забезпечуватимуть найкращі показники системи.

Ми вважаємо, що з метою визначення таких параметрів для системи ОРЗ необхідним для держави є знання параметрів задоволеності населення якістю, доступністю медичної допомоги та станом функціонуючої системи його охорони. Розуміння рівня поінформованості населення щодо збереження власного здоров'я, ведення здорового способу життя, зміцнення моральності у суспільстві є елементом механізму ефективного управління галуззю.

Важливість участі громадськості у вирішенні проблем, пов'язаних зі здоров'ям, відображена в публікаціях як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. На думку видатного польського вченого і політика, "батька польських реформ" Л. Бальцеровича, громадська підтримка є однією з чотирьох необхідних складових будь-яких успішних соціально-економічних реформ (потрібно зазначити, що, крім неї, потрібні наявність фахівців-експертів, політичної волі та професійної команди, здатної і мотивованої до здійснення таких реформ). Фахівці наголошують на відмінності між системою охорони громадського здоров'я, яка повністю включає все, що суспільство робить для захисту життя і здоров'я своїх громадян (це і державне регулювання економіки, умов праці та побуту, харчування, безпечне навколишнє середовище, соціальний захист, охорона правопорядку, просвіта і соціальна реклама тощо), та системою відомства охорони здоров'я [1; 4; 6].

Загальновідомо, що збереження, покращення та стабільність здоров'я кожного, насамперед, залежать від самої людини на 50%, потім – від держави, і лише на 10% – від медицини. Виходячи з цього, основним завданням держави в регулюванні РЗ є забезпечення належного рівня знань у населення. Тому стратегічним напрямом реформ має стати саме забезпечення освіченості населення країни в питаннях збереження та покращення стану свого здоров'я, ведення здорового способу життя, підвищення моральності у суспільстві та поінформованості щодо прав і можливостей, що надає держава для збереження РЗ.

Для виконання такого напрямку удосконалення галузі основним завданням влади стає налагодження діалогу із громадянами, постійне

вивчення задоволеності наданими державою медичними послугами та виявлення потреб і проблемних питань, що турбують населення, громаду певної території на цей момент. Таке постійне динамічне спостереження держава може мати за умов налагодження інформаційно-комунікаційної співпраці через технічні, технологічні засоби та із створенням відповідальних за такий зв'язок структур.

Інформаційно-комунікаційні технології сприятимуть позитивний вплив на підвищення рівня освіченості громадян щодо можливостей медичної галузі сьогодні, на збільшення мотивації людей до піклування про власне здоров'я та ведення здорового способу життя та, що важливо, забезпечуватимуть відкритий діалог влади і громади в питаннях збереження, зміцнення репродуктивного здоров'я.

Вищезгадані інформаційно-комунікаційні технології дадуть населенню можливість бути обізнаними та розуміти стратегічні цілі держави та тактичні заходи, що впроваджуватимуться для покращення функціонування державної системи охорони здоров'я. Громадяни ознайомляться із стандартами надання медичної допомоги, знатимуть, на що можуть розраховувати, і розумітимуть, що робить держава для збереження їх здоров'я.

Важливо, що завдяки налагодженню такого зв'язку підвищиться і рівень, і якість надання медичної допомоги. Головне, що можливим стане вивчення громадської думки, оцінювання задоволеності якістю надання медичної допомоги та ефективністю функціонування СОЗ.

Тому, вивчаючи існуючі проблеми реформування галузі ОЗ сьогодні та питання підвищення ефективності впливу держави на регулювання ОРЗ, ми дійшли висновку, що одним із головних завдань є налагодження комунікації населення і держави.

Загальновідомо, що Україна як одна з 52 країн – членів ВООЗ, була однією із перших, що приєдналася до участі в реалізації програмного документа "Європейська політика ОЗ: завдання щодо досягнення здоров'я для всіх", який наголошує на важливості безпосередньої участі громадян у процесі досягнення здоров'я для всіх. Однак задекларовані наміри так і не втілилися в життя. Сьогодні, в час необмежених можливостей інформаційних і комп'ютерних технологій, можна легко створити і загальнонаціональну інформаційно-освітню програму для широких мас населення з основ збереження здоров'я.

Одним з напрямів, що треба досягти комунікацією, є ефективність зворотного зв'язку від людини до держави, щоб уживані управлінські заходи були ефективними та зрозумілими для населення. Своєчасність отримання нових знань населенням у сфері ОРЗ щодо здорового способу життя та моральності у суспільстві, новітніх розробок цієї галузі, нових сучасних можливостей репродуктивної медицини є не-

обхідною передумовою формування здорового індивіда – запоруки інтелектуального та трудового потенціалу нації.

Важливим досягненням забезпечення комунікації населення і держави стане позитивне сприйняття громадянами впроваджених реформ, запобігання ризикам щодо їх негативно-го сприйняття. Цього можна досягти прозорістю та доступністю для населення об'єктивної інформації про впроваджені заходи реформування, стан СОЗ, наявні проблемні питання та шляхи їхнього вирішення для збереження здоров'я населення.

IV. Висновки

Основним напрямом державного регулювання ОРЗ та реформування системи його охорони має бути досягнення та втілення європейських принципів здоров'я для всіх щодо забезпечення повноцінного життя протягом багатьох років, розвитку і використання фізичного, інтелектуального та соціального потенціалу людей. Таким чином, сьогодні необхідним етапом удосконалення процесу державного регулювання ОРЗ та реформування системи його охорони є налагодження комунікації за допомогою нових технологій та внесення структурних змін до складу системи ОРЗ.

Для завершення розпочатих реформ держава повинна чітко моніторити проблемні питання, що турбують населення певної території, в певний час, за визначених обставин.

Комунікація консолідує зусилля, посилить міжгалузеву співпрацю, дасть можливість залучити широкую громадську до процесу забезпечення державного регулювання ОРЗ.

Надалі потребують моніторингу та вивчення питання забезпечення ефективності державно-

го регулювання охорони репродуктивного здоров'я як фактора національної безпеки країни.

Список використаної літератури

1. Державна політика з охорони громадського здоров'я в Україні : навч. посіб. / за ред. І.М. Солоненка та Л.І. Жаліло. – К. : Вид-во НАДУ, 2004. – 116 с.
2. Білинська М. Управління медичною освітою в економічно розвинутих країнах / М. Білинська, І. Солоненко // Упр. сучас. містом. – 2002. – № 1–3 (5). – С. 64–70.
3. Охорона громадського здоров'я: управлінські аспекти : навч. посіб. / кол. авт.: Л. Жаліло (кер.), І. Солоненко, Б. Волос та ін. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 142 с.
4. Рингач Н.А. Мобілізація потенціалу об'щин с целью улучшения общественного здоровья [Электронный ресурс] / Н.А. Рингач. – Режим доступа: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-1/doc/2/09.pdf>.
5. Стратегічні напрямки розвитку охорони здоров'я в Україні / під заг. ред. В.М. Лехан; кол. авт.: С.І. Биченко, Н.Є. Буркат, Л.І. Жаліло, І.М. Солоненко та ін. – К. : Сфера, 2001. – 176 с.
6. Стан громадського здоров'я та якість життя як визначальні фактори стійкого економічного зростання / І.М. Солоненко, Л.І. Жаліло, О.І. Мартинюк та ін. // Зб. наук. праць УАДУ. – К. : Вид-во УАДУ, 2003. – Вип. 1. – С. 111–118.
7. Лехан В.М. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір [Електронний ресурс] / В.М. Лехан, Г.О. Слабкий, М.В. Шевченко. – К., 2009. – 34 с. – Режим доступа: <http://www.uiph.kiev.ua/index.asp?p=development>.

Стаття надійшла до редакції 10.08.2012.

Корольчук Е.Л. Коммуникация – стратегическое направление государственного регулирования охраны репродуктивного здоровья

В статье рассмотрены проблемные вопросы усовершенствования государственного регулирования охраны репродуктивного здоровья. Доказано, что налаживание связи – перспективное направление усовершенствования государственного регулирования охраны репродуктивного здоровья, которое обеспечит стабильное улучшение состояния здоровья населения Украины.

Ключевые слова: охрана здоровья, охрана репродуктивного здоровья, государственное регулирование охраны репродуктивного здоровья, реформирование отрасли охраны здоровья.

Korolchuk O. Communication is the strategic direction of government control of reproductive health care

The problem questions of improvement of government control of reproductive health care are examined in the article. It is well-proven that the put right connection – is the perspective direction of improvement of government control of reproductive health that will provide the stable improvement of the state of population health in Ukraine.

Key words: health protection, reproductive health protection, government control of reproductive health protection, reformation of industry of health protection.